D•N 9/8 1949

Tyska folkets skuld och ånger

En rad kunniga korrespondenter, senast Dagens Nyheters Bang, har fastslagit att tyskarna i gemen inte känner någon skuldkänsla inför det förgångna, att de snarare känner sig som martyrer än brottslingar. I regel har reaktionen inför detta faktum varit förvånad och ovilja. Tyskarna har, säger man, under en följd av år dragit exempellösa olyckor över Europa, de har utövat, medverkat till eller åtminstone tolerat de mest fruktansvärda grymheter. Borde man då inte överallt i Tyskland finna ånger, är inte hjärtats förkrosselse det första villkoret för att det tyska folket ånyo skall betraktas som likaberättigat bland Europas nationer?

Tankegången är naturlig och förståelig, men icke desto mindre verklighetsfrämmande. Endast ett fåtal människor med speciell religiös begåvning känner en varaktig ånger över sina handlingar, och även hos detta fåtal brukar stoltheten över att bekänna övervåga förtvivlan inför det som bekänns. Ett ångerfullt folk lär världen inte ha skådat. Tog de mer eller mindre närliggande exempel som erbjuder sig. Efter Napoleonkrigen, som till stor del var en mans och ett folks verk, kände fransmännen sig inte skuldbelastade; allt tyder på att olust inför nederlaget och högfärd över de tidigare segrarna var den förhärskande stämningen. Sedan de amerikanska sydstaterna förgäves sökt bryta sig ut ur unionen för att beyara den förkrigstiden av alla institutioner, slaveriet, var situationen densamma; de psykologiska och politiska problem som uppstod med nordstatsarmérernas ockupation av de besegrade staterna erinrar på punkt efter punkt om dagens svårigheter i Västtyskland. Fransmän som en gång hyllade Pétain känner ingen inte mindervärdiga, italienarna pinas ej av självförakt därför att de under tjugu år följde Mussolini. En kollektiv skuldkänsla av denna art söker man förgäves; det är svårt att tänka sig den annat än hos ett helt nedbrutet och därför odugligt folk.

Men, svaras det, de tyska illdåden har varit ohyggligare än andra, de intar en plats för sig i modern historia. Det är emellertid svårt att hos ett folk begära en så känslig gradering av omdöken. Och gör man det, måste också tas i beräkningen vad detta folk gått igenom: att någon balansräkning inte kan uppställas måste då stå klart för alla. Låt oss ett ögonblick stanna vid det tyska folkets skilda generationer. Sextiåringarna har upplevt blomstringen och den relativa friheten under kejsardömet; det första världskriget, då det inte var oriminligt — ehuru historiskt sett inte heller befogat — att tyskarna kände sig inringade och överfallna av en värld; förödmjukelserna och depressionen efter krigets slut; den korta välståndsperioden på 1920-talet; den förskräckande krisen omkring 1930, då antalet arbetslösa närmade sig sju miljoner och de moderata demokraterna trängdes samman av nazister och kommunister; Hitlers segrar och ett nytt skede av åtminstone skenbar uppgång och ekonomisk trygghet; det andra världskriget; nederlaget, vanäran och ockupationen. I jämförelse med dessa sextiåringar har samma generation i så gott som hela världen, i varje fall i Europa, haft ett lugnt liv. Att för en svensk värkera den spänning, de brytningar, de skiftningar mellan hopp och förtvivlan, självtillit och underkastelse som de gått igenom är omöjligt. Och i de yngre åldrgångarna, av vilka många förlorat flertalet av sina bästa män i kriget, är läget inte mycket annorlunda. Alla de som är under trettifem år har under sin ungdom eller i varje fall sin första vuxna tid formats av den Hitlerska dressyren.

Men är då inte alla dessa hårda växlingar, denna operamässiga tragik, följden av folkets egen beskaffenhet? Har inte tyskarna haft det så svårt därför att det tyska folket är ont, inte lätt sig inpassas i ett anständigt internationellt samliv? Många besvarar dessa frågor med ja. Inte därför, det vill man hoppas, att de tror på en medfödd, ärftligt betingad särart hos det tyska folket — i så fall är det fråga om en vidskepelse. Utan därför att vissa traditioner, vissa ideologier antas ha varit bestämmande för tyskarna på ett särskilt sätt; de levande har handlat under trycket av döda generationer och dödsdömda åskådningar. I denna tankegång ligger det utan tvivel något riktigt — en del av förklaringen till det som skett måste sökas i den tyska historien, i det tyska folkets fostran åtminstone sedan Bismarcks tid. Synpunkten att hela eller större delen av det tyska folket skulle vara deformerat genom rullsten leder oss dock inte längt; den kastar ljus över detaljer i problemet, men ger oss inte någon lösning. Ty vi vet av erfarenhet att de flesta tyskar är förbryllande lika människor överallt, att genom studier att demokratit, humanitet och toleransrans under långa tider uppbrutits av det tysk folkets förtid och att tyskarna gjort väldiga insatser inom västerländsk kultur. Själva kravet på att tyskarna skall ångra sig visar att teorin om deras nedärvda eller inympade ondska inte tas riktigt på allvar; enligt den teorin borde förbärdelse vara det självklara.

Det tyska folket känner sig inte ansvarigt för Hitler, eller åtminstone inte för Hitlers illgärningar. Tyskarna reagerar härvid på samma sätt som andra folk. Frågan om och i vad mån tyskarna har rätt att försäga sig ansvaret kommer man i detta sammanhang inte ifrån. Det gäller inte att utreda frågan därför att den är besvärlig. Med all rätt sägs att de flesta tyskar var lojala mot Hitler och att efter nederlaget även de mest lojala, ja, de rena verktygen, söker komma ifrån ansvaret. Men detta utesluter inte att en skillnad måste göras mellan tyskar och tyskar — mellan tyskar och nazister. Även de människor som i princip förnekar denna skillnad erkänner den i praktiken; eljest skulle de behandla alla tyskar som förbrytare.

För att närmare motivera denna uppfattning — kring vilken en stor del av debatten kring tyskarnas skuldproblem kretsar — är det nödvändigt att än ett gång ta upp till belysning några huvudpunkter i nazismens och Tysklands utveckling.

Vad sker i Strasbourg?

De representanter för tio europeiska demokratier som nu möts till Europarådets första sammanträde i Strasbourg arbetar åtminstone från en synpunkt under gynnsamma förutsättningar. Det väntas inte för mycket av dem. I Europarådets stadgar heter det att rådet skall söka få till stånd "ett samfällt handlande på de ekonomiska, sociala, kulturella, vetenskapliga, juridiska och administrativa områdena". Tills vidare har dock i den allmänna diskussionen de konkreta arbetsuppgifterna vidrörts endast med lätt hand. Det har hetat att Europarådet i första hand måste inrikta sig på att ge ett officiellt uttryck åt de europeiska demokratiernas känsla av samhörighet och gemenskap.

Ett officiellt uttryck, men också ett levande och okonventionellt uttryck. Mycket hänger på att Europarådet inte på ett tidigt stadium stelpar i några diplomatiska former, utan att det lyckas förmedla intryckt av en levande organisation i omedelbar kontakt med aktuella problem. Den på bred parlamentarisk basis rekryterade rådgivande församlingen borde under gynnsamma förhållanden kunna utvecklas till ett verkligt europeiskt debattforum och göra Europarådet till en opinionsbildande faktor av största betydelse. Under ogynnsamma förhållanden kan församlingen urarta till "en pratkvarn som inte kan göra annat än mala resolutioner", för att citera Bevin, som hela tiden ställt sig skeptiskt till tanken på en mera talrik församling.

Ett stort upplagt resolutionsförslag har för övrigt redan framlagts av representanter för den s. k. Europarörelsen. Den av Europarörelsen bedrivna propagandan har i hög grad bidragit till Europarådets uppkomst; numera har rörelsen tydligen för avsikt att i viss mån fungera som rådets beskyddare och samvete. Förslaget går ut på att Europarådet skulle vidta en konvention om de mänskliga rättigheterna. Samtliga medlemsstater skulle förpliktа sig att tillförsäkra sina medborgare en rad upprärknade fri- och rättigheter av det slag som är självfallna i en demokrati, men otänkbara i en diktatur.

Det förefaller nog som om utarbetandet av en konvention av nu angivet slag skulle vara en för Europarådet föga angelägen uppgift. Tvärtom, genom att ge sig i kast med ett sådant ämne skulle rådet ovillkorligen i det allmänna medvetandet framstå som en konkurrent till FN och dess "internationella deklaration om de mänskliga rättigheterna". Mera närliggande uppgifter kommer också säkert att yppa sig. Det har redan påpekats att Europarådet är det rätta organet att behandla vissa med det internationella reseliver förknippade problem och verka för en uppmjukning av nuvarande valuta- och andra restriktioner. Över huvud taget borde det vara angeläget att få till stånd lättnader av olika slag — ekonomiska, kulturella etc. — i förhållandena mellan de till Europarådet anslutna staterna.

Det är förmodligen oundvikligt att verksamheten i Strasbourg framför allt till en början kommer att präglas av en hel del lös retorik. Ogonblicket är så stort att det vore orimligt att vänta sig något annat. Men den idé- och intressegemenskap som förenar samtliga medlemmar av Europarådet per har framför allt fram mot praktiska arbetsuppgifter och faktiska resultat.

PRESSGRANNAR

Finansminister Hails grepp på bilskatterna väcker gillande hos Vestmanlands Läns Tidning (fp), som bl. a. framhäver att fordonsskatten förmenta allt för höga "bilisten" inte är värd besväriigheterna. Om kostnaden för vägarna helt läggs på benzinen återstår emellertid frågan hur dyr denna skall behöva bli på längre sikt.

Den dag nationen äter anses ha råd att se om vägarna ordentligt, kommer de hundra överbelastningsmiljonerna och mera därtill att gå åt för att återställa och höja vägarnas standard. Men får vill hoppas, att trafiken och därmed benämningen samtidigt växer, så att det inte skall behövas en lika väldig beskattning som nyss berörts som för närvarande, men förvisso har Hall rätt i att man bör alls kan räkna med en total avveckling av 27-öresskatten. En hög benzinskatt är också ett sätt att bidraga till att folk för ekonomiskt och väljer bilar åtminstone i någon mån med tanke på, hur mycket bensin vagnarna drakar. Vilket i sin tur bidrar till att hålla nere vägkostnaderna.

Rejäla broar och ordentligt utförd permanentning — alltså de väguppgifter som är mest förstummade och kostar mest — står sig gunska oberoende av trafikintensiteten. Följaktligen har man rätt att hoppas på successivt sjunkande benskatt med växande motortrafik och förbättrat vägnät.

Sportexpons ekonomiska fiaska ger vatten på kvarnen åt allt vad idrottens belackare heter, påpekar Kvällsposten (fh). Och inte blåsten tagen genom det sätt på vilket ansvarslösa länge.

Vill ni lära pengar av oss får ni göra er av med de ansvariga, diktarar Riksidrottsförbundet. Men det har visat sig svårt att spåra upp syndarna. Alla skyller på alla. De beslutен har inte jag varit med om!" Hade pamparna visat samma blygsamhet om Sportexpon blir vit den jätteaucé, de räknat med? Hade de inte ansvarat i samlad flock träft fram på estraden, bockat och tagit emot flottets hyllningar?

Det är för att komma från sådana blåkbeter som ansvarsfrågan måste redas upp snabbt och rejält. Att så sker är inte minst ett stort intresse för alla de entusiastiska krafter som genom sina insatser på föga bemärkta poster gjort svensk idrott till en sak för folkviljen.

Den Skoldska jordlagens tillämpning har granskats av lantbrukslänsmännen. Nordvestmanlands (h) gör ett stickprovsk ur erfarenheterna:

Den inträffar att köpesvilj byter ägovärev eller att köparen underlåter att söka förvärvstillstånd och laglott. I en del fall får köparna barn att för köpet, varefter den nya ägaren tvingas driva en sambruk med redan tidigare ägda fastigheter. I andra fall arrangeras exekutiv försäljning. Enligt lantbruksnämnderna skulle emellertid det nämnda sättet att kringgå lagen mycket sällan praktiseras.

En lag som denna är som gjord för att kringgås, inte av folk i allmänhet, men av de "storspekulanter" som man vetat sträcka ute. Det skall bli intressant att se hur länge det dröjer innan bondeförbundet begär **Bramstorps** misstag i detta stycke.

Efterkrigskonjunkturen ebbar ut och vad som kommer i stället är en situation som präglas av skarp konkurrens mellan producenterna, konstaterar Verdens Gang och tillägger:

Den nærmeste fremtid vil sikkert stille langt strengere krav til vårt produksjonsliv hvis vi fortsatt skal kunne hevde oss i internasjonal konkurranse, krav som vil bli rettet både til ledelsen, til arbeidere og funksjonærer, og til statsmaktene. Det blir krav om skjerpet manøvreringsdyktighet og evne til å rasjonalisere, det blir krav om økt arbeidsintensitet og det blir krav om større smidighet og beveglesehet; planøkonomien og reguleringspolitikken har hittil bare kunnet prøves under en "over-konjunktur", da kunsten først og fremst består i å rasjonere ut både resurser og produkter. Det vil stilles helt andre krav når konkurransen igjen blir sirkelordet.

Staten och monopolismen

I denna och två följande artiklar jämför jur. och fil. kand. HANS THORELLI jr den offentliga kontrollen i Sverige och USA av monopol, karteller och andra former av konkurrensbegränsning inom den enskilda sektorn av näringslivet. För sina studier av monopolkontroll har författaren bl. a. tillbringat ett ett halvt år i USA.

Genomförandet av näringsfrihet kan anses utgöra en primär form av näringskontroll. Både i Sverige och USA gäller principiellt att var och en äger frihet att etablera sig som "sin egen" i vilken näring han vill. Från denna regel förekommer vanligen av sociala säkerhetsskäl betingade undantag i form av en viss offentlig nyetableringskontroll, som i bägge länderna är av begränsad och ungefär likartad omfattning. I Sverige är näringsfriheten ytterligare inskränkt genom den nyetableringskontroll som bedrivs av enskilda sammanslutningar i åtskilliga branscher, vanligen av företa staterna privata restriktioner av denna typ på grund av antitrustlagarna förekommer nästan uteslutande i rent lokala sammanhang och i ett relativt fåtal näringar.

En andra huvuddtyp av offentlig monopolkontroll bygger på publicitetsprincipen. Denna ligger till grund för det enda påtagliga uttrycket för ovilja från de svenska lagstiftarnas sida mot monopolistiska övergrepp som resultat av organiserad samverkan mellan företag, nämligen 1946 års kartellregistreringslag. Även detta uttryck är föga decideratt: man har icke i lagen gjort ens ett försök att definiera vilka typer av konkurrensbegränsningar som anses samhällsskadliga. Förenta staterna har publicitetsprincipen fortlöpande tillämpats under ett halvsekel. Ehuru offentliggörandet av utredningar ibland har varit tillräckligt för att medföra en rättelse av uppenbara missförhållanden, är man där numera ense om att effektiv monopolkontroll icke kan lita enbart till publicitet.

Den moderna ekonomins alltmer invecklade och "institutionaliserade" natur kräver att publiciteten kompletteras med mera direkta åtgärder — den tredje formen av monopolkontroll — för att motverka samhällsskadliga former av konkurrensbegränsning. Detta komplement utgörs i Amerika av antitrustlagarna, som där spelar en vida större roll i monopolkontrollpolitiken än publiciteten. Hos oss är denna form av kontroll knappast företrädd.

Den förstnämnda principen fick sitt officiella erkännande i vårt land genom 1846 och 1864 års näringsfrihetsförordningar. Den senare av dessa innebar det slutliga övergivandet av äldre tiders halvmonopolistiska skråväsen. Var och en som ville bliva "sin egen" skulle fritt få pröva sin lycka som företagare utan hinder från det allrämsta sida. Från denna princip har blott relativt få undantag gjorts, och det har då vanligen gällt näringar som rusdryckesförsäljning eller spoteksrörelse, för vilka offentlig nyetableringskontroll genom licensgivning eller behörighetsprövning infört av sociala säkerhetskäl. Ej sällan har visserligen enskilda intressen sökt vinna stattlig medverkan för ytterligare inskränkningar i näringsfriheten, men sådana framställningar har som regel icke lett till det resultat som dessa grupper önskat.

Något inom ett flertal branscher av distributionen visar emellertid att sammanslutningar av näringsidkare som vägrats statsmakterna stöd ofta är kapabla att i enskild regi genomföra en nyetableringskontroll som är väl så effektiv — och torde kunna ha till och med lika mycket godtycke — som någon offentlig behörighetsprövning eller tillståndsgivning. Ehuru näringsfrihetsförordningen formellt sett blott riktar sig mot offentliga inskränkningar i varje medborgares "rätt" att fritt etablera sig i ett yrke efter eget val, är således på enskild väg tillkommen nyetableringskontroll reellt sett sålunda icke väl förenlig med förordningens anda.

Publicitetsprincipen är hos oss företrädd genom 1946 års "lag om övervakning av konkurrensbegränsning inom näringslivet". Enligt denna är varje näringsidkare efter anmaning av den s. k. övervakningsmyndigheten (i de flesta fall monopolutredningsbyrån inom kommerskollegium) skyldig att till myndigheten inge fullständiga upplysningar om varje kartellavtal som han deltar i. Dessa avtal registreras och sammanfattas av monopolutredningsbyrån, varefter de med få undantag publiceras i en löpande publikation, "Kartellregistret". En viss ytterligare publicitet skapas genom de referat eller kommentarer som tid efter annan införs i pressen. Det kan dock tryggt sägas att denna form av publicitet, åtminstone vad dagspressen avser, fått vida mindre omfattning än vad lagstiftarna hoppats. I kartellregistret har hittills publicerats inemot 300 avtal. Siffran är otvivelaktigt hög. Det bör emellertid ihågkommas att registreringen principiellt avser alla former av konkurrensbegränsning, varför även en del skäligen intressefösa överenskommelser registreras. Dessutom har för några branscher ganska stort antal lokala överenskommelser av tämligen enhetlig innebörd införts såsom särskilda avtal. Tydligt är dock att kartellvisceden i vårt land nått en betydande omfattning.

En andra huvuddel av monopolutredningsbyråns arbeten gäller inom omfattande s. k. specialundersökningar av konkurrensförhållandena i särskilda branscher. Vid behov kan man härvid gå tillbaka till förhållandena före lagens tillkomst och äger även rätt att granska vederbörande näringsidkares handelsböcker och korrespondens. Hittills har resultaten av endast en större sådan utredning offentliggjorts, nämligen av marknads- och konkurrensförhållandena inom urbandeln. Flera utredningar pågår emellertid för närvarande, och avsikten torde vara att framgent deles lägga ökad vikt vid denna del av byråns verksamhet.

Det är icke möjligt att ännu uttala något bestämt om effektiviteten hos 1945 års lag såsom instrument för offentlig monopolkontroll. För detta skäl bl. a. krävas en utomordentligt arbetskrävande kvalitativ undersökning av det material fingrar som skett i utformning och tillämpning av olika överenskommelser. Vad antalet avtal beträffar framgår av kartellregistret att åtminstone det stora flertalet kvarstår oförändrade sedan registreringen. Blott omkring tjugufem överenskommelser har upphört att gälla sedan de först registrerades. Å andra sidan har drygt dubbelt så många registrerade nya avtalingian kalla den plint). I "hästens" innandöme gömdes en man. Nedan hungermatta fingar frivilligt gymnastiserade och hoppade över "hästen" gruvöde mannen inuti nedgången till den blivande tunneln. Fängvaktarna misstänkte ingenting. I fyra och en halv månad fortgick gymnastikövningarna i det fria och tunnelarbetet under jord.

Utbrytningen lyckades, och de flyende — de hade till sist blivit tre stycken — tog på sig hemmagjorda civila kläder, traskade ned till stationen och tog första bästa snälltåg mot ut. Williams och hans kamrat tog sig fram till Stettin. De egnade franska specialarbetare och tog helt fröckt in på hotell. Genom underjordiska kontakter smugglades de ombord i en dansk båt, kom till Köpenhamn och därifrån över Sundet till Sverige.

Detta är konturerna i denna enastående flyktthistoria, men Williams bok innehåller mycket mer än bara det rappt berättade yttre händelseförloppet. Han har också lyssnat inåt och ger med små medel en skarp bild av den psykiska situationen hos de sammansvurna så länge flyktfärden pågick. Det var spänningen som höll dem uppe. De trodde innerst inne aldrig på sin plans möjlighetet. Men själva grävandet gav dem ra- tro tillvaro en mening. När Williams kryper ned i tunneln för sista gången är det också närmast med en känsla av tillsmod och saknad. Tunneln är färdig, målet är nått. Sam- ma känsla griper honom när han i ett Stockholmshotell- ett för mjuka säng ligger och försöker sätta sig in i att han är fri. Spänningen har efterlämnat en gnagande tomhet. Egentligen levde han blott när han grävde, när han smög längs Stettins gator, när han kröp ihop i kättingboxen på väg till Danmark. Han har lång, lång väg kvar innan han åter blir en fri man på "civvy street".

B. J—g

Swedenborg som vetenskapsman

Med anledning av docent Sten Lindroths recension av professor Ernst Benz Swedenborgsmonografi (23 juli) har Dagens Nyheter meddelat en del inlägg om Swedenborgs lära och om hans vetenskapliga insatser. Här införes ett av dessa inlägg, som enligt berör det senare kapitlet.

I Dagens Nyheter för den 23 juli förekommer i docent Sten Lindroths anmälan av professor Ernst Benz Swedenborgsmonografi följande anmärkningsvärda uttalande: "Han (Benz) talar emellertid om "en forskare av Swedenborgs rang" liksom om hans 'förvånansvärda framgångar' under denna tid. Men samma förhållandet var att Swedenborg som vetenskapsman och ingenjör aldrig blev något annat än en dilettant som mappade upp andras idéer och besvarade sig av egna inbillningar."

Detta påstående är dock tvärt emot vad flera svenska vetenskapsmän har att säga. Så säger t. ex. professor C. G. Santesson (i Nord. Tidskrift för Bibl. 1 häfte 5) bl. a. om Swedenborg som hårdnackens och fenolog att "han (Swedenborg) har inlagt förtjänster, som skulle gjort honom till en av alla tiders största forskare på dessa områden, om hans arbeten för 150—160 år sedan blivit lästa och förstådda". Santesson avslutar sin artikel med att nämna Swedenborg såsom en "Nordens Aristoteles, vars storslagna snille och vildiga livsgärning nu allt mer tvitt fram ur tidens dunkel, kastande ökad, ofördlig glans över det svenska namnet". Lika bekommande uttalade sig professor Gustaf Retzius när han i ett i Heidelberg hållet föredrag yttrade: "Swedenborg framstår i hjärnans skapens historia som en enastående, fenomenal ande, som en idealisk genialgnistkare. vilken steg för steg gryo efter allt högre problem."

Professor K. O. Kathorst's anförande "Swedenborg som geolog" stär att läsa: "Swedenborgs inläg på det geologiska området, även den betydelse och omfattning att de omsatt för sig skulle vara tillräckliga att skaffa honom ett aktat vetenskapligt namn."

Professor Svante Arrhenius påvisar i sin uppsats "Emanuel Swedenborg som kosmolog" att många av de idéer som först uttalats av Swedenborg sedermera — medvetet eller omedvetet — upptagits av andra kosmogoniska författare.

Swedenborgs avhandling om järnet och kopparn betecknas av professor Hj. Sjögren såsom "det fundamentala arbetet i metallurgins historia och som ett nytt bevis på Swedenborgs förmåga att nå före sin egen tid".

Artilliga andra berömmande uttalanden om Swedenborg såsom vetenskapsman skulle kunna anföras, men jag anser de nu lämnade vara tillräckliga för vederläggning av påståendet att han skulle varit en dilettant på det området.

Trolligen har Emerson — Amerikas förnämsta filosofiska snille — rätt när han om Swedenborg skriver: "En av vetenskapens mastodonter, läter han ej uppmärksamhet av denna lärda universitetet av lärde. En människa är mänskda ej nog att bedöma förtjänsten av hans arbeten i så många olika grenar."

Bent hemdrun för Swedenborgs vetenskapliga verksamhet kan följaktligen anses motiverad.

Albin Frändberg

*

Det är begripligt att mina synpunkter på Swedenborgs naturvetenskapliga verksamhet skulla möta gensagor. Jag är tacksam att är Handelsbergs anklaga inlägg av salig tillfälle att ytterligare förklarande och.

Den traditionella Swedenborgbild som insändaren av uttrycks för kan stödjas med talrika auktoriteter. Men det gäller, i historisk forskning som annars, att vilja de rätta auktoriteterna. de som vet något. I fallet Swedenborg innebär det att vi delvis måste hålla oss till en annan auktoritet än den av swedenborgarna själva ständigt åberopade. Jag exemplifierar: Gustaf Retzius, vår lands främste matematikhistoriker, föreläg redan 1890 en starkt kritisk granskning av Swedenborg som matematiker (Vetenskapsakademins handlingar, bihang 15:) han når resultatet att Swedenborg aldrig djupare inträngt i mafematiken. Svante Arrhenius tömlöjen yttra studie bör ej läggas till grund för vår mening om Swedenborg som astronom och kosmolog utan den ingående undersökning som undermera föreligger av N. F. Nordenmark, ole ledande expert inom astronomins historia, ("Swedenborg som astronom". Arkiv för matematik 1965). Denna framställning kan inte här refereras; vare nog sagt att Nordenmark betrakter Swedenborgs astronomiska verk som ägande "rinera värde", ja, hans gamska förkrossande omdömen. Förfaller t. o. m. en kritiker som undertecknad vara i häftigaste laget.

Som geolog och paleontolog torde Swedenborg stå sig bäst: den del gäller hans utförliga fakttaspelser. Hans metallurgiska skrifter är encyklopedier, värdefulla men ingalunda särskilt originella. Den större boken om kopparn, "De cupro", har lag sjätv synnat mycket med. Det centrala partiet om svensk kopparhantering visar sig ord för ord ha hämtats ur andra skrycka relationer, utan att detta på något vis antydes.

Återstår hjärnfysiologin. Ja, Swedenborg har elementfågen i detta ämne framkommit med anmärkningsvärda teorier; (här borde kanske min opponent ha hänvisat i första hand till Martin Ramström, som i

Ann.-ms.

Detta är Åke

Hon är 17 år och väntar på sin första hyra. Här studerar hon sin nyförvärvade sjömanshek, INDUSTRIAS *Industrial*, *Hemberg*, finn honom och många andra tacksamma motiv i Göteborg, där hon bästa forskare på Hasselblads nya kamera, en världsnyhet, för första gången i vetenskapens tjänst.

Åke kan i augustinumret av INDUSTRIA läsa "allt" om den svenska handelsflottan, vars aktuella problem Sten Söderberg redet ut. Om hamnarnas folk berättar Arvid Ehlin, en annan av INDUSTRIAS valskrivande och skilda medarbetare.

Åke kanske i övrigt inte bry sig om något annat än Knuttes nypmatte, men i det nya numret finns annars åtskilligt av intresse dessutom: Slaktargatan från Falköping som blev New Yorks kartmakare t. ex., historien om den svenske germanen J. A. Bettell, ett inlägg i debatten om företagens årsredogörelser, och en artig utredning om all de centrala krimorganen under tio år, vad de kostat, hur många de sysselsatt, ja t. o. m. hur många rum de disponerat.

I den värdefulla bilagan aktuellt ekonomiskt nytt från hemland och utland bl. a. om kompensationsaffärer på USA.

INDUSTRIA kan lättast fås genom prenumeration, postgiro 968. Priset är 12:— kr. pr år. Lösnummer kr. 1:50 genom bokhandlarna eller direkt från tidskriftens expedition, Norr Mälarstrand 36, Stockholm. Tel. nummanrop "Arbetsgivareföreningen".

INDUSTRIA

— tidskrift för industriellt näringsliv —

Kungsholmstorg 1, Stockholm.

Inför jaktsäsongen
Ny upplaga av
JARL HEMBERG
Jaktlag och jaktstadga
Med senaste författningsändringar.
Pris 3:-
TIDEN

HYLLOR
praktiska konstruktioner för kontor arkiv bibliotek laboratorier privatförråd.
Sparrings
Brännergatan 5
Tel. 42 53 15—42 05 44 Stockholm 5S.
Utställn.: Riddargat. 3. Tel. 67 36 60

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.